

## Vuoden 2024 talousarvion ja taloussuunnitelman 2024–2026 valmisteluohjeet

### Kuntalaki § 110:

Valtuuston on vuoden loppuun mennessä hyväksyttävä kunnalle seuraavaksi kalenterivuodeksi talousarvio ottaen huomioon kuntakonsernin talouden vastuut ja velvoitteet. Talousarvion hyväksymisen yhteydessä valtuuston on hyväksyttävä myös taloussuunnitelma kolmeksi tai useammaksi vuodeksi. Talousarviovuosi on taloussuunnitelman ensimmäinen vuosi.

Talousarvio ja -suunnitelma on laadittava siten, että se toteuttaa kuntastrategiaa ja edellytykset kunnan tehtävien hoitamiseen turvataan. Talousarvio ja -suunnitelmassa hyväksytään kunnan ja kuntakonsernin toiminnan ja talouden tavoitteet.

Taloussuunnitelman on oltava tasapainossa tai ylijäämäinen. Taloussuunnitelman tasapainossa voidaan ottaa huomioon talousarvion laadintavuoden taseeseen kertyväksi arvioitu ylijäämä. Kunnan taseeseen kertynyt alijäämä tulee kattaa enintään neljän vuoden kuluessa tilinpäätöksen vahvistamista seuraavan vuoden alusta lukien. Tässä määräajassa tulee kattaa myös talousarvion laadintavuonna tai sen jälkeen kertynyt alijäämä. Kuntarakennelaissa tarkoitetun uuden kunnan alijäämä tulee kattaa enintään neljän vuoden kuluessa kuntajaon muutoksen voimaantulosta. Kunnan tulee taloussuunnitelmassa päättää yksilöidystä toimenpiteistä, joilla alijäämä mainittuna ajanjaksona katetaan. (21.5.2021/419)

Talousarvioon otetaan tehtävien ja toiminnan tavoitteiden edellyttämät määrärahat ja tuloarviot sekä siinä osoitetaan, miten rahoitustarve katetaan. Määräraha ja tuloarvio voidaan ottaa brutto- tai nettomääräisenä. Talousarviossa ja -suunnitelmassa on käyttötalous- ja tuloslaskelmaosa sekä investointi- ja rahoitusosa.

Kunnan toiminnassa ja taloushoidossa on noudatettava talousarviota.

### Suunnitteluprosessi

Valtuusto hyväksyy talousarvion ja taloussuunnitelman marraskuussa 2023. Palvelualueet tekevät omat esityksensä talousarvioksi jory-suunnitelman aikataulun mukaisesti.

Talousarvion tulee pohjautua päivitettyyn kuntastrategiaan sekä voimassa oleviin suunnitelmiin (mm. taloussuunnitelma, valtuuston kannanotot, voimassa olevat linjaukset yms.).

Talousarviovalmistelussa tulee huomioida toimintaympäristön jatkuva muutos ja siihen varautuminen.

## Toiminnalliset tavoitteet

Kaikkien tavoitteiden tulee olla helposti mitattavia ja seurattavia. Toiminnallisten tavoitteiden osalta huomiota tulee kiinnittää tavoitteiden laatuun ja mitattavuuteen. Mieluummin vähän laadukkaita tavoitteita, kuin paljon epämääräisiä tai huonosti mitattavia tavoitteita. Tavoitteet tulee olla johdettavissa päivitetystä kuntastrategiasta.

Toiminnallisten tavoitteiden tulee olla toteutettavissa talousarvioon varattujen määrärahojen puitteissa.

## Määrärahat ja tuloarviot

Määrärahat ja tuloarviot viedään kustannuspaikka- ja tilitasolla suoraan budjetointiohjelmaan. Tarvittaessa budjetointi voidaan tehdä myös toiminto- tai projektitasolla.

Investoinnit budjetoidaan projektitasolla.

Mahdolliset muutokset kustannuspakoissa, toiminnoissa tai projekteissa pääkirjanpitäjälle. Samoin ilmoitukset tarpeettomista kirjaustunnisteista.

Varsinaiseen talousarviokirjaan tulevat tulosaluetasolla vain toimintatulot ja –menot sekä toimintakate. Taloustaulukon alle voi lyhyesti perustella määrärahoja ja tuloarvioita etenkin tilanteissa, joissa muutos aiempaan on merkittävä.

Budjetointiohjelma on avattu viikolla 33.

## Taksat

Taksojen tasoa tulee tarkastella ja arvioida mahdollisuudet korotuksiin vähintään yleisen hintatason nousua vastaavasti. Jos taksoja ei ole tarkastettu vuosittain tulisi huomioida yleisen hintatason muutos edellisestä korotuksesta alkaen. Alla olevaan taulukkoon on esimerkinomaisesti laskettu yleisen hintatason muutosta vastaava korotus vuodelle 2024, jos edellinen korotus on tehty vuosina 2020–2023.

	<b>Kuluttajahintaindeksin vuosimuutos (heinäkuusta heinäkuuhun)</b>	<b>Indeksikorotus vuodelle 2024, riippuen edellisen korotuksen ajankohdasta</b>
2024	2,0 % (ennuste)	2,0 % (korotettu 2023)
2023	6,4 %	8,5 % (korotettu 2022)
2022	7,8 %	17,0 % (korotettu 2021)
2021	2,0 %	19,3 % (korotettu 2020)

## Sisäiset erät ja poistot

Sisäisten erien tasoa ja perusteita tarkastellaan elo-syyskuussa kokonaisuutena. Sisäisistä eristä ei saa syntyä katetta. Sisäisten erien tulee perustua mahdollisuuksien mukaan suoritekohtaiseen laskentaan ja näiltä osin myös sisäisten erien laskutus tehdään toteuman mukaan.

Sisäiset erät syötetään budjetointiohjelmaan keskitetysti.

Poistot syötetään taloussuunnitteluun keskitetysti.

## Henkilöstö

Vakinaisen henkilöstön palkat budjetoidaan vakanssiluetteloiden mukaisesti. Budjetointiohjelmaan luetaan valmiiksi elokuun tilanteeseen perustuvat vakituisen henkilöstön palkkatiedot (opettajien osalta käytetään syyskuun tietoja).

Toimintaympäristön muuttuessa eläkepoistuma ja määräaikaisten työsopimusten päättymiset tulee käydä huolellisesti läpi ja tutkia kokonaisuuden kannalta mahdollisuudet toimintojen tehostamiseen uudelleenjärjestelyjen kautta. Palkkamenojen suunnittelussa tulee noudattaa voimassa olevaa tiliöintiohjetta.

Korotusvaraus tallennetaan keskitetysti mukailten työehtosopimuksissa sovittujen korotusten kustannusvaikutusta (2,5 % elo/syyskuun 2023 palkkoihin). Samoin uudet sivukuluprosentit huomioidaan keskitetysti. Opettajien ylituntikorvaukset tulee tallettaa erikseen. Samoin tiedossa olevat säännöllisesti maksettavat erilliskorvaukset (budjetoidaan kustannuspaikka/toimintotasolla suoraan tilille 4005 – ei kohdisteta suoraan henkilöön)

Vakanssiluettelo tulee tässä yhteydessä saattaa ajan tasalle. Henkilöstösuunnitelma toimitetaan henkilöstöpalveluihin erillisen ohjeistuksen mukaisesti.

## Keskitetysti budjetoitavat erät

Seuraavat erät budjetoidaan keskitetysti

- Eläkemenoperusteisen KueLin korvaava tasausmaksu
- Ict-kustannukset (ict-laitteet, paikallistuki, ohjelmistot jne.)
- Sisäiset kustannukset
- Palkkojen sivukulut
- Huom! Sairaus- tai tapaturmavakuutuskorvaustuloa ei budjetoida ollenkaan

Ulkoisten ict-kustannusten määränä voi käyttää ennen keskitettyä budjetointia vuoden 2023 toteumaennustetta.

Jos laitemäärän ennakoitaan kasvavan merkittävästi vuoden 2024 aikana tai käyttöön otettavaksi suunnitellaan uusia ohjelmistoja tmv. ict-kustannuksia kasvattavaa, tulee näistä ilmoittaa talousjohtajalle syyskuun aikana.

### **Talousarvioraami**

Palvelualueiden talousarvioraamiksi asetetaan ensimmäisen talouskatsauksen mukainen ulkoinen toimintakate.

Tukipalveluille asetetaan sama raami, jolloin myöskään sisäisiin eriin ei tulisi kasvua. Sisäisissä vuokrissa tulee kuitenkin tarkastella rakennuskohtaisesti sisäisen vuokran tasoa suhteessa toteutuneisiin kustannuksiin ja korjata merkittävät poikkeamat.

### **Alustava aikataulu**

Edetään toimielinkäsittelyn osalta johtoryhmän vuosisuunnitelman mukaisesti.